

Aage Storstein - Da kubismen kom til Justøya¹

Av Simen Zernichow

Lillesand og Justøya var på 1800-tallet og 1900-tallet sted hvor norske kunstnere virket. Kunstnerne ble generelt tiltrukket av blant annet lyset (på Sørlandet), motiver av kysten, havet, skyene, naturen, båter, havner, hus og det sørlandske folk.² Eksempelvis lærte Hans Fredrik Gude, kjent særlig for maleriet «Brudeferden i Hardanger» sammen med Adolph Tidemand, å male bølger i Lillesand. I 1859 malte han «Skipsbygging i Lillesand», hvor hovedmotivet er en stor skute på land som skipsbyggere jobber med.³ Christian Krohg, kjent for blant annet maleriet «Kampen for tilværelsen», fant i 1914 sitt sørlandske tun og malte «Gammelt hus i Brekkestø».⁴ Andre som har malt fra Justøya på 1900-tallet, er blant annet Edvard Vigebo, Even Ulving, Sigurd Danifer, Thorbjørn Lie-Jørgensen og Thorvald Erichsen.⁵ Hvor kunstnerne på 1800-tallet hadde reist rundt for å oppdage den norske natur, så var tilnærmingen annerledes på 1900-tallet blant annet ved at flere av kunstnerne fikk anskaffet seg feriehus på Sørlandet og brukte disse som base for å oppdage naturen.⁶

En av dem var Aage Storstein, som i 1952 kjøpte hytte i Ronna på Justøya. Hver sommer siden og fram til omkring 1980, malte han på øya.⁷ Han deltok på den første Sørlandsutstillingen, og han har nok skapt noen av de mest særpregede gjengivelser av Sørlandet. Bildene fra Justøya kom imidlertid for sent i hans kunstneriske utvikling. Hans viktigste verker kom på 1930- og 1940-tallet. Så i kunsthistorien er bildene fra Justøya stort sett glemt.⁸

Aage Storstein ble født 26. juli 1900 i Stavanger, og døde 7. mai 1983. Han var en kombinasjon av klassisist og modernist, og en billedbygger i norsk malerkunst; bildets arkitektur var for ham viktig. Komposisjonens størrelser og forhold skulle være geometrisk bestemt ut i fra bildets format. Han slo gjennom i 1930-årene, og bildenes innhold og formspråk vakte oppsikt i Norge. Storstein var en av de mest omstridte kunstnerne i Norge i mellomkrigstiden. Særlig bildet «Storrenngjøring» (1931-1933), som ble utstilt på Høstutstillingen i 1934, var spesielt for sin revolusjonerende form. Bildet hadde lysere farger, og Storstein hadde studert blant annet Pablo Picasso så bildet hadde kubistisk deformerte skikkelser og ansikter tydelig inspirert av Picassos kunst. Maleriet har blitt tolket som et oppgjør med de hevdvunne konvensjoner. Kunsten hans var noe nytt og ukjent som flyttet grenser, men i første omgang vekket den motstand. 1940-1949 dekorerte han Vestre galleri i Oslo Rådhus. Verket, kalt «Menneskerettighetene», fyller rommet på en lagdelt, friseaktig måte.⁹ I perioden 1946 til 1969 var han professor ved Kunstakademiet i Oslo og der fulgte han sine maleriske prinsipper selv om han også var åpen for nye, uprøvde muligheter. Hans kunstproduksjon, er imidlertid i stor grad lite kjent blant publikum.¹⁰ På sine eldre dager, da han følte hans epoke var over, var den tidligere

¹ Da forfatteren selv ikke er kunsthistoriker, vil denne artikkelen i liten grad ha en kunstanalytisk tilnærming. Artikkelen vil ha en historisk tilnærming.

² Ofte brukte sørlandsmalerne samme motiv om igjen, med det er ikke et særegent trekk kun gjeldende disse malerne. «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991: s. 17.

³ Gude tok seg kunstneriske friheter når han komponerte bildet, men motivet er trolig hentet fra Bergstøbukta. «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 7, 31-32.

⁴ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 18.

⁵ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 70-72, 89-90, 106-108, 130; auksjonskataloger fra Blomqvist og Grev Wedels plass auksjoner.

⁶ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 20.

⁷ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 101.

⁸ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991, s: 100-101.

⁹ https://nkl.sn.no/Aage_Storstein

¹⁰ «Aage Storstein: en billedbygger i norsk kunst», Åse Ødegaard, Oslo 1992: s. 8;

https://nkl.sn.no/Aage_Storstein; <http://samling.nasjonalmuseet.no/no/object/NG.M.01716>

revolusjonære maleren skuffet over den utvikling kunsten tok i Norge: «Hva med kunsten? Den fremstilles nu av søppel og jernskrammel og jo verre jo bedre efter forståsegpåernes mening. Triste greier».¹¹

Storstein sin malerproduksjon fra Justøya, viser at Storstein med årene hadde «mildnet» sin kubisme, formene var moderert og han hadde gått over til å male mer naturalistisk. Datteren Eli Storstein forteller at det «var mest furutrær han malte, formen på furugrenene tiltalte ham. Han syntes ikke det var så morsomt å male lauvtrær. Men han tok dem med, forenklet dem bare».¹² Det var særlig en mektig furu som var del av et motiv han malte om og om igjen, men en gang han kom til Justøya på forsommeren var treet blitt veltet av vinden. Det var for Storstein et bedrøvelig syn og han hadde planer om å reise treet igjen, men valgte ikke gjøre det.¹³

Storstein startet dagen på Justøya med morgengymnastikk, spiste grøt og tok vitaminpiller.¹⁴ Kulturjournalist og forfatter Gunvald Opstad, skriver følgende om Storstein sine motiv og maleritualer på øya: «Storstein malte ikke havbilder. Runsholmen [den store holmen i Ronna] stengte for utsikten mot havet. Han holdt seg til sjøbuer, holmer og trær. Han ruslet bare et lite stykke bort fra huset sitt, så fant han motivet. Der han satt godt, der var det fint å male[. ... Han] unngikk folk mest mulig, han var en sky person, også overfor pressen, som han ikke ville ha besøk av. Ingen skulle se på når han malte, bortsett fra barn, de fikk lov. [...] Storstein måtte male hvert enkelt bilde til sitt bestemte klokkeslett. Der og da skulle bildet opp, hverken før eller senere. Ett om formiddagen, et annet om ettermiddagen. Han hadde et helt lite lager å ta av. Han risset opp med kull, malte nesten alt ute, men kunne gjøre avslutningen ferdig inne. Var han misfornøyd, gav han opp, og begynte på nytt. Han holdt på lenge med hvert bilde».¹⁵

Ett av de motivene Storstein malte flere ganger på Justøya, var av en sjøbu i Ronna. Titler på maleriene er for eksempel «Landskap Justøy (Saxlunds sjøhus)» (Olje på lerret, 63x89 cm, 1955), «Sjøbu i Ronna, Justøy» (Oljemaleri, 54x73 cm, 1962-1963) og «Ronna, Justøy» (Oljemaleri, 40x60 cm, 1969).¹⁶ Sjøbuen som er avbildet, eies i dag av undertegnede med søsken.

¹¹ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991: s. 208.

¹² Storstein skrev dette til sin venn Henrik Finne i august 1970. «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991: s. 100.

¹³ «Aage Storstein: en billedbygger i norsk kunst», Åse Ødegaard, Oslo 1992: 105.

¹⁴ «Aage Storstein: en billedbygger i norsk kunst», Åse Ødegaard, Oslo 1992: 105.

¹⁵ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991: s. 101.

¹⁶ «Sørlandet og malerne», Gunvald Opstad, Oslo 1991: s. 100; <https://www.blomqvist.no>